

Danilo Kiš Kávéház-sarok a szegedi Grand Cafében (helyszíni p., 3. kör)

Ezek után érezhető vehemenciával leküldi a magyarországi Danilo Kiš-recepciót mondván, hogy ilyen nincs is, hiszen odafigyelésük abban ki is merült, hogy „ők (értsd: Esterházy, **Eörsi** stb.) barátok voltak”. Ezzel az ők-kel szembeállít egy olyan mi-t, amely a jugoszláviai, szerbiai vagy vajdasági magyar irodalom aktuális prozopopoeája.

És ez a mi igenis fontos dolgokat tett le az asztalra, ők meg szálljanak irodalomkritikai magukba, és tartsanak receptív lelkiismeretvizsgálatot. Danilo Kiš képzőművész barátja ezek után (el)bizonytalan(ító) iróniával szólal meg ennyi okos ember között.

Hetedhét határon (és még azon is túl)

„Semmit sem gyűlölök jobban az olyan irodalomnál, amely kisebbségnek nevezi magát, bármely kisebbség irodalmának. Legyen az politikai, etnikai vagy nemi.” Danilo Kiš

Nehezen tudok elindulni. A kutyám ugyanis minden áron jönne velem. Minden porcikáján ezt érezni, nem is csodálkozom, amikor percek múlva ott csattog mellettem a flaszeren. Most mit csináljak, megint kiszökött, a Grand Cafében viszont talán mégse néznék jó szemmel, ha Mukistól állítanék be a Danilo Kiš kávéházi estre. Meg aztán a belvárosban zszizseg az élet. A szórólapok szerint 284 esztendeje, hogy Szeged végleg „szabad királyi város” lett. Rendezvények minden elképzelhető helyszínen, és ettől mindenkinek beremeg ilyenkor a hormonháztartása. Péntek este van, mindenki megy valahova, vagy legalábbis úgy tesz, mintha menne. Rövid, ám annál hatékonyabb közelharc után, én is megyek. De ekkor már biciklivel, egyébként elkések.

A Grand Cafében forró a hangulat, de hideg a sör. Valaki leültet, hálás vagyok neki, ugyanis a kávézóban alig akad egy-két szabad hely. Az asztalunknál azonban még vajás pogácsa is van. Igaz, rágyújtani nem merek, pontosan érzékelem azokat az ideges izomrángásokat, amiket a sercenő kovakő vált ki a jelenlévők

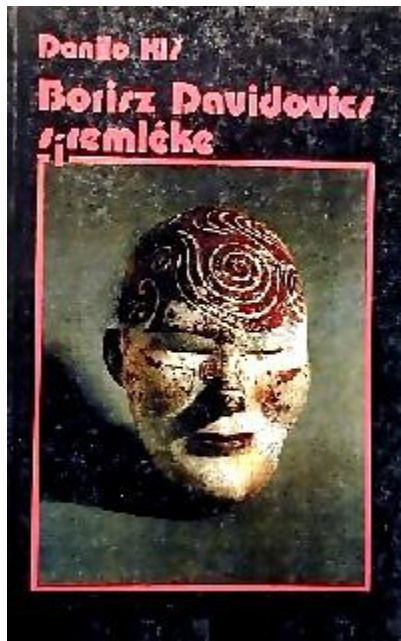
bizonyos hányadából. Tehát no smoking. És no comment. Bár ez utóbbi

helyenként nehezebbnek tűnik.

Az estet Erdélyi Ágnes, a Grand Café közkedvelt mentora nyitja meg. Röviden vázolja Szeged multinacionális és -kulturális profilját, a város földrajzi és szellemi lehatárolhatatlanságát, majd bemutatja a meghívottakat. A rendezvény központi koncepciója a temesvári Pro Helvetia Alapítvány romániai irodájának ötletét viszi tovább, melynek lényege, hogy Danilo Kiš emlékére kiépítsenek egy olyan kávéház-láncot, amely nincs tekintettel a határookra. Temesvárott már működik, most Szeged, a későbbiekben pedig Szabadka lesz a következő „irodalmi sziget”. Mindez pedig azért szükséges, mondja Cornel Ungureanu, a Romániai Írószövetség temesvári tagozatának elnöke és a temesvári Orizont című irodalmi folyóirat helyettes szerkesztője, hogy ellenszegüljünk a térségben tomboló kulturális válságnak. Danilo Kiš pedig egy olyan emblémaként működik, amely szempontokat adhat a kulturális sorvadást gátló emlékezet-formák megalkotására, amilyen például ez az általuk kigondolt kávéház-lánc is. Adriana Babeți, a Harmadik Európa és a Pro Helvetia Alapítvány munkatársa Danilo Kiš romániai recepcióját részletezi: életműve nemcsak az egyetemi oktatás részét képezi, de az Orizont rendszeresen közli román fordításban, sőt, terveik között szerepel egy Danilo Kiš életműkiadás is. Állítólag Romániában ő a legkedveltebb szerb nyelvű író.

Danilo-ügyben a szabadkaiak és az újvidékiek érdeme sem marad el a románoké mögött, hiszen [Radics Viktória Danilo Kiš-könyve](#) és az Ex-Symposion tematikus száma azt mutatja, hogy az ottani recepció nem közömbös a szerző életművével szemben. Az életrajz írója könyve eredetiségét abban látja, hogy a kortárs irodalomelméleti megfontolásokkal szemben azt az álláspontot tartja fenn, mely szerint „az irodalmat az élet gyöngyözi ki, verejtékezi ki”. (Sör a szomjat.) Tekintve, hogy a szerb irodalomtörténet nem is foglalkozik Danilo Kišsel, az irodalomelmélet pedig megreked a puszta formalizmus szintjén, Radics nem nagyon talált szakirodalmat arra nézve, hogy „hogyan születik meg a költészet” az élet és irodalom szerves egységében. Nem leplezi témájához való személyes kötődését, amikor kifejti, hogy „az ember azért olvas, mert mestereket keres, az irodalom gondolkodni segít”. (Mit segítek, édes gazdám?) Hogy mindehhez mi köze lehet annak az álmának, amelyben Danilo örökségül nekiadja összegyűjtött vonatjegyeit, azt nem merném részletezni.

Tolnai Ottó „nagyon szép, nagy (román) élményének” emlékére máris „előre fizet” a román recepció kivonatos fordításáért. Hogy az „ismerjük meg egymást” ne csak szöveg legyen. (Hanem? A kanadai multikulturalista diszkurzus egyébként erre a célra már kitalálta magának az etnikai stb. performans terminust.) Ezek után érezhető vehemenciával leküldi a magyarországi Danilo Kiš-recepciót mondván, hogy ilyen nincs is, hiszen odafigyelésük abban ki is merült, hogy „ők (értsd: Esterházy, Eörsi stb.) barátok voltak”. Ezzel az ők-kel szembeállít egy olyan mi-t, amely a jugoszláviai, szerbiai vagy vajdasági magyar irodalom aktuális prozopopoeája. És ez a mi igenis fontos dolgokat tett le az asztalra, ők meg szálljanak irodalomkritikai magukba, és tartsanak receptív lelkiismeretvizsgálatot. Danilo Kiš képzőművész barátja ezek után

(el)bizonytalan(ító) iróniával szólal meg ennyi okos ember között. Elmond néhány anekdotát, és bevezeti Kišre a „nagy jegenye” metaforáját. Valószínűleg ezen a trópuson indul be a beszélgetőkben az az eszmefuttatás, hogy milyen „kemény héja” van Kisnek, és mennyire nehéz őt „megérinteni”.

A beszélgetés a román partner (ön)iróniájában terebélyesedik ki. Ungureanu meglátása szerint nem kell attól tartanunk, hogy egy effajta irodalmi emlékezet szükségszerűen a mitizálás gyakorlatát fogja előírni számunkra, ugyanis egy-kétezer olvasóval nem lehet túlmitizálni az irodalmat, főként, ha figyelembe vesszük – és úgy látszik, ettől semmiképpen nem tekinthetünk el –, hogy a kultúra afféle „túlélési fázisban” van. Mindaddig azonban nincs okunk aggodalomra, amíg ilyen értő olvasók (mint mi) vannak a földkerekség kelet-közép európai térségében.

Hát, nem tudom, de Bozsikot úgy hagytam ott, hogy kétségbeesetten kapaszkodott egy üveg Coca Colába mondván, hogy neki ma még hetedhét határon túlra...

BEÉRKEZETT PÁLYAMUNKÁK:

Helyszíni pályázat 3. etap

Tündér a Bulgakov-mocsárban

„Játszótársam, mondd, akarsz-e lenni?”

Az utolsó szó keresése (Jékely Zoltán - 90) (helyszíni p. 3. kör)

Szabédi László - tizenharmadszor (helyszíni p., harmadik kör)

Ármostól X. költő legendás falloszáig (helyszíni p., 3. etap)

Visky - a fiatal tehetség (helyszíni p., 3 kör)

OJD - Teakönyv a Bulgakovban (helyszíni p., 3. kör)

Amedeo Di Francesco e bolondos városban (helyszíni p., 3 kör)

Domokos Géza: Éveim, útjaim, arcaim (helyszíni p., 3. kör)

A mindentudó telefonkönyv (helyszíni p., 3. kör)

Kolozsvári nagytotál (helyszíni p., 3. kör)

Mikrokozmosz és tényirodalom (helyszíni p., 3. kör)

Ötvenheten a temesvári perben (helyszíni p., 3. kör)

Versgalopp - Budapest 2003. (helyszíni p., 3. kör)

Attila, a vasalt élű nadrág és a világcsavargó (helyszíni p., 3. kör)

“Orgazmus és katarzisz / Naplemente a Baross utcában...” (helyszíni p., 3. kör)

A HUZELLA-ESTRŐL (helyszíni pályázat - 3. kör)

Danilo Kiš